

Martin mi bol vždy veľmi blízky

Patrónom 14. ročníka festivalu Dotyky a spojenia je český herec **Josef Abrhám**, ktorého slovenskí diváci majú možnosť poznať predovšetkým z kultových filmov ako Ostře sledované vlaky, Vrchní, prchni! či Dobrý voják Švejk. So Slovenskom ho okrem rodinných väzieb či vysokoškolských začiatkov spájajú tiež spomienky na mesto Martin.

Je o vás známe, že na Slovensku máte rodinné korene. Mnohých však prekvapí fakt, že aj herectvo ste začali študovať práve v Bratislave.

Môj dedo, ktorého som sa už nedožil, bol Jozef Hollý, dramatik a evanjelický farár v Moravskom Lieskovom. Zanechal po sebe tri deti: režiséra Martina Hollého, Elenu Holéczyovú, národnú umelkyňu, a moju mamu, ktorá sa cez kopec vydala do Kunočíc za môjho otca. Narodil som sa v Zlíne v Baťovej pôrodnici a maturoval som v Uherskom Hradišti. Herectvo som naozaj začal študovať v Bratislave na Vysokej škole múzických umení u Karola L. Zachara. Bol som v ročníku s Petrom Mikulíkom, Milanom Lasicom a Júliusom Satinským. Považujem to za krásny štart môjho vysokoškolského života.

Vysokú školu ste však napokon dokončili v Prahe. Ako sa po absolvovaní vyvíjala vaša profesionálna kariéra?

Do druhého ročníka som prestúpil do Prahy na DAMU k profesorovi Milošovi Nedbalovi a tam som neskôr u Antonína Martina Brousila dostal diplom. Po skončení školy som dostal niekoľko celkom dobrých ponúk. Pol roka som strávil v Rusku, kde sme s Rudolfom Hrušínskym točili film Dobrý voják Švejk. On sám mi navrhol, aby som potom išiel do pražského Národného divadla, keďže som tam vtedy ako mladík hosťoval.

Neskôr však Jaroslav Vostrý založil Činoherní klub, ktorý ma svojou tvorbou veľmi zaujal. Takže som nakoniec vtedy do Národného nešiel, čím som ich trochu nahneval. Teraz však už v divadle nehram.

Aké máte skúsenosti so slovenským divadlom?

V Bratislave som na škole mal na konci ročníka herecké skúšky a tak som samozrejme musel v slovenčine robiť rôzne etudy a učiť sa úryvky z divadelných hier. Ale v konkrétnom slovenskom divadle som nikdy nepôsobil.

Aké sú vaše zážitky spojené s mestom Martin?

Môj strýko Martin Hollý bol režisérom v martinskom divadle, preto som tam často trávil prázdniny. S kamarátmi sme chodili na výlety na Martinské hole alebo sa kúpať do Turca. Martin mi bol vždy veľmi blízky. Rovnako tiež Žilina, kde som sa pripravoval na prijímačky na VŠMU a učil som sa napríklad Cyranov monológ o nose. Mojim problémom bolo najmä to, že som mal veľmi tvrdú slovenčinu, a tak som si ju na žilinských lúkach zlepšoval.

**Za rozhovor ďakujú Lukáš BRUTOVSKÝ
a Lucia ŠMATLÁKOVÁ**

AERO, Odivo Banská Bystrica

Nikdy sme nič podobné nevideli, bolo to veľmi inšpiratívne. Malý ani nedýchal. Najskôr sa síce bál priestoru, ale potom sa mu to veľmi páčilo. Celý čas všetko vnímal, najmä farebné papieriky.

malý divák s mamou

Vizuálne aj hudobne to bolo veľmi pekné. My sme však „trajdali“, lebo Julku zaujímali aj všetky deti okolo. Igelitky na začiatku však na ňu veľmi zapôsobili.

Julka s mamou

HOAX, Divadlo Andreja Bagara Nitra

Bolo to poučné. Tvorcovia ukázali, čo sa dnes vo svete deje a to sme si mali uvedomiť. Neodznelo tam v podstate nič nové, no boli to informácie o veciach, ktoré by sa reálne diať nemuseli.

Veronika, študentka

Bolo to fajn, no niekedy až príliš tlačili na pílu. Kvôli tomu to mohlo mať aj opačný, priam vyhrotený efekt.

Martin, študent

Nepadlo v predstavení takmer nič nové, ale myslím si, že pre našu generáciu je takéto dielo dôležité. Boli tam odprezentované informácie, o ktorých niektorí ľudia možno ani netušia. Zaujímam sa trochu o politiku a tiež ma niektoré veci zaskočili.

Monika, študentka

ŠKVRNY NA SLNKU, Divadlo AU Banská Bystrica

Mala som pocit, že sa to neprirodzene dlho tiahlo. Nemalo to dynamiku, čo je možno zapríčinené i výberom hry. Herecké výkony boli slabšie aj silnejšie, ale celkovo to hodnotím viac pozitívne ako negatívne.

Eva, študentka

BELEHRADSKÁ TRILÓGIA, Divadlo Lab, VŠMU Bratislava

Páčila sa mi herecká zložka, hlavne práca s charaktermi. Bolo vidieť, že im herci porozumeli. Rovnako aj réžia bola relatívne originálna, i keď niektoré vtipy boli už trochu konvenčné. Bavilo ma to aj napriek dlhšej minútáži. Jednotlivé príbehy však boli nevyrovnané. Druhý bol o niečo slabší ako ten prvý a to sa potom tvorcovia pri treťom príbehu snažili dohnať. Dobrá bola aj scénografia, páčilo sa mi, ako vedeli pracovať s interiérom. Nepochopil som však, prečo ten istý herec hrá viac postáv a prečo sa hudba raz stišovala a inokedy ostala pustená nahlas.

Matej, študent

Diskusie Kritickej platformy prebiehajú od stredy do soboty v čase od 11:00 do 13:00 v študovni SKD na prvom poschodí. Tento rok sa ich zúčastnia títo divadelní odborníci:

Milo Juráni (moderátor Kritickej platformy)

Divadelný kritik, šéfredaktor časopisu kœd – konkrétne o dvadle, redaktor platformy MLOKI a občasne aj festivalových spravodajov. Má rád kusy schopné pomenovať, odzrkadliť alebo riešiť súčasne súčasnosť. Oblubuje interdisciplinárnosť, minimalistickú výpravu a tiež alternatívne harašenie, ktoré sa (vedome!) vzpiera teoretickým poučkám. Nemusi divadelné t(o)vary určené pre trávenie večerí publika, aj keď rozumie tomu, že prispievajú k trvalej udržateľnosti diváckeho záujmu. Razí teóriu, že recyklovať by sa mali iba kulisy.

Martina Ulmanová

V súčasnosti pracuje ako odborná redaktorka na Edičnom oddelení Divadelného ústavu v Bratislave. Dvadsať rokov je slovenskou redaktorkou českého časopisu Svět a divadlo, ale publikuje aj vo viacerých slovenských periodikách. Čím je staršia, tým je väčší snob – má rada divadlo, ktoré ju oslní vtipom, intelektom a prešpekulovanými mizanscénami, jednoducho také, ktoré presahuje jej ľudskú a estetickú skúsenosť. Nemá rada tzv. „zverovačky“ – keď aktéri, hoci s čistou dušou a otvoreným srdcom, rozprávajú o svete, ktorý tak či onak pozná z vlastnej skúsenosti.

Karol Mišovic

Aktuálne pôsobí v Divadelnom ústave a súčasne ako interný pedagóg vyučuje dejiny slovenského a českého divadla na VŠMU. V praxi sa sústreďuje na reflexiu súčasného činoherného a muzikálového divadla v česko-slovenskej a germánskej oblasti a na výskum slovenskej divadelnej histórie s dôrazom na réžiu a herectvo dvadsiateho storočia. Interesujú ho najmä nedostatočne preskúmané obdobia našej umeleckej histórie a zároveň kontroverzné či málo docenené osobnosti slovenského a českého divadla. Divadlo má rád akékoľvek, jediným jeho kritériom je nech je to o niečom, nie o ničom.

Martin Macháček

Divadelní publicista, dopisovateľ niekoľkých českých divadelných periodik i festivalových bulletinů, niekdjší vedúci divadelní rubriky Tyjátr Českého rozhlasu Radia Wave, dramaturg prehličky Česká taneční platforma a amatérsky dramatik. Založil dve voľná divadelní uskupení PuMoWo a MeNe KeKeL, ktorá sa riď heslem: divadlo, čo nic nedělá – nic nepokazí. Antiiluzivní dekadence mu vždy vyčaruje úsměv na rtech.

Lenka Dzadiková

Ak práve nie je na materskej dovolenke, pracuje ako dokumentárka v Divadelnom ústave v Bratislave. Vo voľnom čase sa venuje teatrologickému výskumu a recenzistike predovšetkým v oblasti bábkového divadla a divadla pre deti. Ako porotkyňa pôsobí na prehliadkach ochotníckeho divadla aj v súťažiach dramatických textov Dramaticky mladí a Artur. Dramaturgičkou programu pre deti na festivale Dotyka a spojenia je od roku 2010. Má rada zdivadelnené divadlo a inscenácie so silnou dramaturgickou zložkou (odvážne témy, deheroizáciu či objavovanie historických postáv, angažovanosť, prekračovanie stereotypov).

Katarzyna Dudzic-Grabińska

Pôsobí ako prekladateľka českej a slovenskej literatúry do poľského jazyka a ako divadelná režisérka. V súčasnosti študuje bábkovú réžiu na vysokej škole Akademia Sztuk Teatralnych v poľskom meste Wrocław. Venuje sa tvorbe pre detského diváka a výtvarnému divadlu.

Ohrozuje nás zbabelá prispôsobivosť

Foto: Collavino

Festival tento rok otvára inscenácia o našom národnom rebelovi. Režisér **Rastislav Ballek** je zasa vzhľadom na svoj výber textov i inscenačný štýl bezpochyby jedným z najväčších rebelov súčasného slovenského divadla.

Je zrejme, že vám v inscenácii nešlo len o Jánošíka ako takého, ale o tému zasahujúcu celú spoločnosť. Nerozhodli ste sa totiž pre tradičné zobrazenie národného hrdinu, ale pre text Márie Rázusovej-Martákovovej, ktorý v sebe nesie aj značnú polemiku.

Historická polemika okolo inscenácie hry Márie Rázusovej-Martákovovej v roku 1942 ma vždy vzrušovala, aj keď nie všetkému z nej rozumiem. Vraj mala len štyri reprízy, čo je v kontexte doby vlastne významenie pre autorku aj režiséra Ferdinanda Hoffmana. Z politického, ale určite aj estetického hľadiska zrejme ponúkli niečo, čo bolo v tej dobe nevídané-neslýchané. A podarilo sa im to na materiáli, ktorý spravidla nie je vnímaný konfliktne a je potenciálne vďačný aj divácky. Hra jednoducho zanechala veľmi zvláštnu stopu v dejinách našej divadelnej kultúry a nám sa zažiadalo preskúmať, kam tá stopa vedie...

Text hry pritom nie je jednoduchý. Ako sa vám s ním pracovalo – aj s ohľadom na hereckú interpretáciu?

Je to viazaná básnická reč, ktorá má evokovať situáciu, keď postavy fungujú v akomsi poetickom „tranzé“. Nevymieňajú si zrozumiteľné informácie, doslova čosi recitujú, alebo čosi recituje prostredníctvom nich. Len pomaly a namáhavo sa máme ako diváci dopracovať k odpovedi na otázku, čo tu vlastne prebieha. Takýto text si vyžaduje

herca, ktorý chce a vie pracovať s tajomstvom a sám byť médiom čohosi, čo ho presahuje.

Existuje niekoľko verzií mýtu o Jánošíkovi a jeho smrti, niektoré sa už opierajú o reálne dokumentárne materiály. Do akej miery ste im venovali pozornosť?

Jánošíkovská téma funguje bez ohľadu na historicky dokázateľné fakty. Tie vlastne nie sú vôbec zaujímavé. Legenda má svoj poetický náboj. Môžeme ju ironizovať, spochybňovať v mene historickej pravdy – ale načo? Musíme predsa, ak máme trochu fantázie, cítiť, že s nami hovorí iným jazykom.

Inscenácia v pravom zmysle slova útočí na všetky zmysly. Je umelecky nasýtená, na javisku sa často deje niekoľko akcií súčasne a vzniká tak až istý scénický chaos. Ide o zámer alebo dôsledok koncepcie?

Keď sa divák konfrontuje s takým množstvom vnemov a informácií, že ich nedokáže v priamom prenose spracovávať, má dve možnosti. Môže to vnímať ako násilie na svojom diváckom pohodlí, alebo si naopak uvedomiť, že je v tom istý druh slobody. Výzva preformátovať vlastné stereotypy vnímania a vytvoriť pre seba čosi nové.

V inscenácii je niekoľko Jánošíkov, od hlboko veriaceho cez pochybujúceho a premýšľavého až po klasického zboj-

níka. Aký by mohli byť tí dnešní? Sú tu vôbec nejakí?

Jánošík je pre mňa hrdina, ktorý sa odmietne adaptovať. Ani ako poddaný, ani ako seminarista a ani ako zbojník nerobí to, čo sa od neho očakáva. Veľkolepo zlyháva vo všetkých životných etapách. Tvorcovia ľudovej legendy správne vycítili, že za takýmto radikálnym odmietnutím akejkoľvek konformity musí byť nejaké vyššie posvätenie – prírodou, nadprirodzenými silami, poéziou, čímkoľvek. Všetkých nás ohrozuje hlavne vlastná pohodlnosť a zbabelá prispôsobivosť.

Pár mesiacov po premiére už naštrbená spoločenská situácia ešte viac vygradovala. Myslíte si, že po týchto politicko-spoločenských udalostiach môže byť Jánošík ešte aktuálnejší a adresnejší?

Legenda pripísala zbojníkovi zdanlivo zbytočný a z hľadiska reálnej histórie úplne absurdný motív o Jánošíkových „vysokoškolských“ štúdiách, ktoré musel zanechať, aby naprával krivdy. Mária Rázusová-Martáková postavila svojho Jánošíka práve na desivej dileme vzdelanca, ktorý vidí, že sa v reálnom svete prelieva krv nevinných a on je so svojim vzdelaním úplne bezmocný. V tomto sú legenda a jej umelecké spracovanie múdrejšie ako všetky historické fakty a aktuálne paralely by sa tiež našli.

Za rozhovor ďakuje Katarína CVEČKOVÁ

& OTÁZKA DŇA

Aké miesto má nová dráma v slovenskom divadle? A aký k nej máte vzťah?

Mário Drgoňa (študent dramaturgie na VŠMU Bratislava):

Postavenie novej drámy je v našich končinách v súčasnosti diskutabilné. Nemožno popierať, že sa na slovenských javiskách uvádza, otázka však stojí, v akej miere. Môžeme samozrejme diskutovať aj o tom, ako si vysvetliť pojem nová dráma. Sú to ešte napríklad texty in-her-face dramatiky rokov deväťdesiatych? Alebo za novú drámu môžeme považovať len diela, ktoré bezprostredne reagujú na to, čo sa deje teraz? Každopádne, osobne zastávam názor, že je potrebné objavovať a uvádzať oveľa viac novej dramatiky, ako je dnes zvykom.

Anna Kvašňovská (študentka herectva na AU Banská Bystrica):

Slovenský divák je v kamenných divadlách „odchovaný“ na klasike, čo nevytvára pre novú drámu živnú pôdu. Inscenovanie súčasných textov nemá na Slovensku výraznejšiu tradíciu, keďže by nebodaj mohlo priniesť nové alebo inovatívne inscenačné postupy. Veľmi pozitívne však vnímam pribúdajúce preklady rôznych autorov. Vítam uvádzanie súčasných textov aj každú iniciatívu nabádajúcu mladých tvorcov k písaniu.

Mariana Ibrahimí (výherkyňa Dramatických mladých):

Chodím na literárno-dramatický odbor, mám teda veľmi dobrý vzťah k autorskému písaniu. Rada čítam novú drámu, aby som vedela, čoho sa mám držať. Čítam skôr slovenských dramatikov. V poslednom čase síce čítam rôzne príručky o tom „ako písať divadelné hry“, no občas sa stáva, že každý deň prečítam jednu divadelnú hru. Zatiaľ ale ešte nemám obľúbeného autora.

Nikoleta Tužinská (študentka dramaturgie na VŠMU Bratislava):

Pojem „nová dráma“ vnímam veľmi nekonkrétne. Predstavujem si pod ňou niečo, čo sa v slovenskom kontexte neustále rozmáha, čo vnímam veľmi pozitívne, pretože tvorcom to pomáha získať skúsenosti s novými štruktúrami, autormi, mysléním. Na druhej strane však vidím veľa nedostatkov, ktoré sa v novej dráme často vyskytujú – opakovanie tém, nepriemeraný kľúč k zobrazovaniu reality a pod. V tomto prípade je dôležitá práca dramaturgov, ktorých úlohou je kryštalizácia a objavovanie kvality, ktorú budú môcť odovzdať aj ďalším generáciám.

Terézia Mindošová (študentka réžie na AU Banská Bystrica):

Myslím si, že stredné a východné Slovensko je na tom s inscenovaním novej drámy zle. Tvorcovia s ňou polemizujú a diváci na ňu nie sú zvyknutí. Západ je však už našťastie v rozkvetu.

& PROGRAM

UTOROK 19. JÚN 2018

16:00 – 17:45 – Štúdio – **Neznateľne dlhé objatia** (Mestské divadlo Žilina)

19:00 – 19:30 – Dvorana Národného domu – **Vernisáž: Divadelné fotografie**

19:30 – 21:10 – Národný dom – **Jánošík** (Divadlo Andreja Bagara Nitra)

22:00 – 23:30 – Divadelné námestie –

Fouché!!! (Slovenské komorné divadlo Martin)

23:45 – 00:45 – Štúdio – **Rozlúčka s pohybovým aparátom** (SkRAT Bratislava)

STREDA 20. JÚN 2018

9:30 – 10:30 – Štúdio – **Pinocchio** (Nové divadlo Nitra)

11:00 – 13:00 – Študovňa – **Kritická platforma**

16:00 – 16:45 – Divadelné námestie –

TdPASILÍK (Divadlo na hojdačke)

16:00 – 17:30 – Národný dom – **#dubček** (Divadlo Aréna Bratislava)

19:00 – 21:40 – Štúdio – **Znovuzjednotenie Kórei** (Štátne divadlo Košice)

22:00 – 23:00 – Divadelné námestie – **Potmehúd** (Studio ALTA Praha)

23:00 – 00:15 – OC Galéria – **Strachopudi** (Divadlo Petra Mankoveckého Bratislava)

& POČASIE

UTOROK

29 °C

STREDA

28 °C

FESTIVALOVÝ ŽURNÁL: Katarína Cvečková (šéfredaktorka), Barbora Forkovičová, Jakub Molnár a Lucia Šmatláková
GRAFIKA: Michal Baďín **FOTO:** Braňo Konečný **KOREKTÚRY:** Michal Baďín **VYDÁVA:** SKD Martin **NÁKLAD:** 300 ks

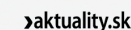
hlavní partneri

partneri

mediálni partneri

Záštitu nad festivalom prevzala predsedníčka ŽSK Erika Jurinová.